

ROZDZIAŁ IVZAKOŃCZENIE1. Odniesienia i oceny społeczne dotyczące sposobu i efektów zabezpieczenia wizyty

Wizyta Jana Pawła II w Polsce i na jej tle II Krajowy Kongres Eucharystyczny dla większości obywateli naszego kraju, niezależnie od osobistego światopoglądu, były określonym przeżyciem emocjonalnym. Świadczy o tym ocena tej wizyty, dokonana przez społeczeństwo.

Jak wynika z badań opublikowanych przez pismo "W Służbie Narodu" nr 31 z dnia 2.08.1987 r. pt. "Wokół wizyty Jana Pawła II w Polsce" - Antoniego Żelobowskiego, wizyta papieża w Polsce miała doniosłe znaczenie dla utrwalania idei pokoju międzynarodowego, zwłaszcza w kontekście polskich inicjatyw pokojowych na arenie międzynarodowej. Taką opinię prezentowało ponad 94% badanych. Był to również sukces polityczny władzy i kierownictwa Rządu PRL - był to pogląd 77% badanych, a znaczenie historyczne nadało wizycie aż 87% badanych respondentów. Ponad 50% wyraziło pogląd, że wizyta przyczyniła się do utrwalania porozumienia narodowego w kraju, a 75% dostrzegło w tym fakcie szansę normalizacji stosunków Państwo - Kościół.

Żywe zainteresowanie wizytą papieża wykazało 69%, ale aż 87% badanych Polaków w różny sposób śledziło, bądź uczest-

niczyło w uroczystościach z udziałem papieża z motywacji patriotycznych. W warunkach polskich nie bez znaczenia była też motywacja religijna. Ponad 67% respondentów pozytywnie oceniło przekaz radiowo-telewizyjny centralnych i lokalnych uroczystości kościelnych z udziałem papieża, transmisje homilii papieskich i nabożeństw towarzyszących Kongresowi Eucharystycznemu.

Na szczególną uwagę zasługuje, zdaniem badanych, bardzo wysoka ocena wszystkich służb Milicji Obywatelskiej i ich działań zabezpieczających podczas odprawianych uroczystości oraz na trasach przejazdu i powitania papieża. Wśród osób pytanych o pracę służb milicyjnych ponad 80% wyrażało oceny pozytywne. Świadczy to o wzmocnieniu prestiżu resortu spraw wewnętrznych w oczach społeczeństwa a także w licznych przypadkach również u osób duchownych i aktywu katolickiego. Informowane o wszystkich zagrożeniach, towarzyszących wizycie, społeczeństwo chętnie współdziałało w zapewnieniu bezpieczeństwa papieżowi, jak i spokojnego przebiegu uroczystości, których jak oświadczył wobec wielu tysięcy wiernych sam papież - "Nie może zakłócić nic ani nikt". Wspólne działania ze służbą kościelną, aktywnym katolickim i duchownymi stworzyły przesłanki do zweryfikowania często wypaczonych poglądów na temat zadań i odpowiedzialności naszego resortu.

Nie można jednak nie dostrzegać również wyrażanych na marginesie tej oceny uwag negatywnych. Wypowiadało je 7% badanych, oceniając wizytę i na tym tle politykę władz, a za-

ledwie 3% dostrzegało wady w działaniu MO.

Jednak nie te wskaźniki miały z punktu widzenia ocen politycznych znaczenie decydujące. Zasługuje na uwagę fakt, że w świetle ocen zaledwie 8% badanych wyrażało pogląd, iż treść 26 homilii i wystąpień papieża Jana Pawła II podczas III wizyty w Polsce mogła być odczytana przez przeciwników socjalizmu w kraju i poza jego granicami jako poparcie dla działań przeciwników politycznych, tzw. uzdrowicieli socjalizmu, którzy w taki czy inny sposób usiłowali zakłócić religijny charakter nabożeństw z udziałem papieża.

Powyższe oceny świadczą o dużym wzroście świadomości polityczno-ideologicznej polskiego społeczeństwa, czego wyrazem było dostrzeganie wartości nadrzędnych, jakimi niewątpliwie są: walka o pokój, realizacja idei porozumienia narodowego, potrzeba reform i zaangażowania na rzecz pomyślnego rozwoju Polski.

Znacznym uproszczeniem byłoby sprowadzenie zakończonej wizyty i Kongresu Eucharystycznego do powierzchownych i ogólnych spostrzeżeń. Zwłaszcza bogata i wielotematyczna treść 26 wygłoszonych homilii papieskich podczas uroczystości religijnych i spotkań z wyznawcami wymaga pogłębionych analiz, komentarzy i opracowań. Chodzi bowiem o to, żeby z tego bogatego dorobku wyłuskać ziarna "duszpasterskiego siewu", które mają dla naszej rzeczywistości bezsprzeczne znaczenie konstruktywne i oddzielić je od tych treści i akcentów, które głoszone w Polsce socjalistycznej trąciły kościelnym anarchizmem, wieloznacznością, bądź też były os-

trym atakiem na świadomość socjalistyczną zwłaszcza młodzieży, świata pracy i środowiska kultury.

Jakie będą rzeczywiste plany tego "siewu" pokaże czas oraz stopień zaangażowania wiernych i Kościoła w Polsce w proces socjalistycznych przemian i odnowy moralnej polskiego społeczeństwa.

2. Wnioski i zadania do dalszej pracy operacyjno-politycznej

Wizyta Jana Pawła II w Polsce w czerwcu 1987 r. wniosła nowe doświadczenia i obserwacje do pracy operacyjnej oraz potwierdziła słuszność założeń operacyjnych, wynikających z doświadczeń z dwóch poprzednich wizyt. Podstawowy cel opozycji politycznej, doprowadzenia do zakłócenia porządku publicznego i spowodowanie starć ulicznych nie został przez nią osiągnięty głównie z uwagi na skuteczność działań operacyjno-politycznych, podjętych w stosunku do Kościoła a zmierzających do jego odcięcia od środowisk opozycyjnych.

Znaczna skuteczność działań operacyjno-politycznych, zrealizowanych wobec Kościoła, była również wynikiem sprzyjającego klimatu politycznego i braku akceptacji społecznej dla działań zmierzających do zakłócenia porządku publicznego podczas uroczystości.

Niebagatelne znaczenie przy powyższej ocenie ma również fakt, iż opinia społeczna jest pozytywnie nastawiona do

ostatecznego uregulowania problemu stosunków Państwo - Kościół i Polska - Watykan.

Przebieg działań operacyjnych i ich wyniki składają do wyciągnięcia następujących wniosków:

- zaangażowane w operacji "Zorza II" siły i środki pracy operacyjnej pozwoliły zrealizować postawione przez Departamentem i Pionem IV zadania, a przyjęta koncepcja działań operacyjnych zdała praktyczny egzamin;
- zasadnicze znaczenie dla skutecznej realizacji działań operacyjnych miało użycie całego potencjału agenturalnego oraz szerokie rozwinięcie rozmów operacyjno-politycznych z duchowieństwem, co pozwoliło na zneutralizowanie księży o wrogich postawach politycznych oraz dalszą lojalizację pozostałych księży. Ten kierunek działań dał również w efekcie poważne umocnienie agenturalne w środowiskach kościelnych;
- współdziałanie z Kościołem układało się poprawnie. Tendencje strony kościelnej do łamania ustalonych zasad miały charakter incydentalny. Kościelne służby porządkowe, stawiane przed nimi zadania realizowały jednak nie w pełni sprawnie i wykazywały niedostateczne zdyscyplinowanie i zaangażowanie;
- w odniesieniu do poprzednich wizyt /1979 r. - praktycznie nie odnotowano/ odnotowano nasilenie sygnałów o zagrożeniu bezpieczeństwa papieża lub zagrożeniu terrorystycznym wogóle. Zjawisko to, z punktu widzenia socjologicznego,

może być "modnym" naśladownictwem terroryzmu na Zachodzie lub może wynikać z szerszego problemu wynikłego z faktu, iż w procesie normalizacji politycznej w kraju ugrupowania ekstremalne coraz bardziej radykalizują się, aż do podejmowania działalności terrorystycznej włącznie. Wydaje się, że problem wymaga głębokiej analizy.

Operacyjno-polityczna ocena i wynikające z niej wnioski stawiają przed resortem spraw wewnętrznych następujące kierunki i zadania operacyjne:

- kontynuowanie założeń operacyjnych, zaplanowanych w koncepcji działań operacyjno-politycznych w związku z trzecią wizytą Jana Pawła II w Polsce, w której przewidziano również działania operacyjne po zakończeniu wizyty, w szczególności dot. rozpoznawania i likwidowania ewentualnych zagrożeń politycznych, wynikłych z prób wykorzystania wizyty do celów politycznych Kościoła oraz opozycji politycznej. Operacyjne wspieranie decyzji i inicjatyw władz zmierzających do tworzenia korzystnego klimatu politycznego na bazie pozytywnych aspektów wizyty;
- w odniesieniu do Watykanu nadal rozpoznawać strategię i taktykę w kwestii unormowania stosunków Polska - Watykan oraz dalszy rozwój stosunków Watykanu z państwami socjalistycznymi. Istotna jest też ocena wpływu jaki na powyższe miał przebieg ostatniej wizyty w Polsce;
- w odniesieniu do hierarchii i duchowieństwa rozpoznawać zmiany w koncepcji unormowania stosunków Państwo - Koś-

ciół w także plany praktycznego wdrażania ustaleń Kongresu Eucharystycznego oraz wytycznych Jana Pawła II zawartych w homiliach;

- przeciwdziałać próbom sakralizacji miejsc, w których odbyły się uroczystości z udziałem papieża;
- dokonywać permanentnej weryfikacji postaw biskupów i księży w świetle ich zachowań i prezentowanych stanowisk przed i w trakcie wizyty. Dążyć do podtrzymywania już nawiązanych kontaktów;
- wykorzystać nawiązane kontakty z duchowieństwem do umocnienia się operacyjnego w strukturach i ogniwach Kościoła. Finalizować te z nich, które rokują nadzieję pozyskania.

W przypadku ewentualnego dojścia do skutku czwartej wizyty papieża w Polsce, zaplanowanej na 1991 r., resort spraw wewnętrznych powinien dążyć do:

- rozszerzenia wielopłaszczyznowych działań operacyjnych wszystkich służb i ogniw organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych w okresie poprzedzającym wizytę, a także w czasie jej trwania;
- ograniczania praktyki zabezpieczania uroczystości przez funkcjonariuszy mundurowych. W związku z postępującą demokratyzacją życia w kraju nie wskazana jest demonstracja sił porządkowych. Ma to zarówno ujemny oddźwięk społeczny jak i międzynarodowy;
- zwiększania stanu osobowego funkcjonariuszy występujących

- po cywilnemu, co daje większą możliwość manewru w tłumie;
- poprawy współdziałania funkcjonariuszy mundurowych MO z funkcjonariuszami operacyjnymi.

BIBLIOGRAFIA

1. Sprawa obiektowa krypt. "Zorza II" - Departament IV MSW
2. Biuletyn Specjalny Biura Prasowego Episkopatu Polski -
- II Krajowy Kongres Eucharystyczny - III pielgrzymka
Ojca Świętego Jana Pawła II - Warszawa 1987 r.
3. "Życie Katolickie" - rok V - Wydawnictwo Augustinum
4. "Do końca ich umiłowaliśmy" - III wizyta duszpasterska w Pol-
sce - wydawnictwo Liberia Editrice Vaticana - 1987 r.
5. "Pokój Tobie Polsko - Ojczyzno Moja" - ks. St. Dziwisz
1983 r. - wydawnictwo Liberia Editrice Vaticana
6. "Pielgrzym pokoju i nadziei" - ks. Mieczysław Maliński -
- Paryż 1984 r.
7. "Jedynie prawda wyzwala - rozmowy o Janie Pawle II" -
- Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej - Rzym 1986 r.
8. "Reporter Papieża" - T. Nowakowski - Polska Fundacja
Kulturalna - Londyn 1980 r.
9. "Annuario Pontificio" 1987, 1988 r. - przewodnik po
Watykanie
10. "W Służbie Narodu" nr 31 z 2.08.1987 r. - "Wokół wizyty
Jana Pawła II w Polsce" - Antoni Żelobowski

11. Kongresy Eucharystyczne w doktrynie i praktyce Kościoła
katolickiego - Akademia Nauk Społecznych, Warszawa -
- 1987 r.

